

“Children in the Internet: how to teach safety in the virtual world: manual for parents” [Internet: yak navchyty bezpetsi u virtual’nomu sviti: posibnyk dlya bat’kiv], Kyiv, Limited Liability Company “Publishing House “Avanpost Prim”, 48 p. 10. Veselukha V. (1999) “The meaning of victimologic preventive measures in crimes prevention system” [Znachennya viktymologichnoyi profilaktyky v systemi zapobihannya zlochynam], Right of Ukraine, No. 10, p.p. 67–73 (ukr) 11. Yurchenko O. Yu. (2013) “Problems of children safety in socialnet works and the Internet (victimologic aspect)” [Problemy bezpeky ditey v sotsial’nykh merezhakh ta Interneti (viktymologichnyy aspekt)], No. 3–1, p.p. 336–338 (ukr)

УДК 342.92: 342.7

І. О. Личенко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
доктор юридичних наук, доцент
кафедри цивільного права та процесу

І. І. Комарницька

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук, асистент
кафедри конституційного та міжнародного права

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФІЛАКТИКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ВЛАСНОСТІ

© Личенко І. О., Комарницька І. І., 2016

У статті проаналізовано систему чинників, які впливають на вчинення адміністративних правопорушень у сфері власності, пропонується їх об’єднати у групи соціально-економічних, соціально-психологічних, культурно-виховних, організаційно-правових загроз щодо порядку володіння, користування та розпорядження майном. Особливу увагу присвячено обґрунтуванню шляхів підвищення ефективності профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності. Наголошено, що підвищення ефективності протидії правопорушенням у сфері власності пов’язане з реформуванням правоохоронної системи, залученням громадськості до профілактичної роботи.

Ключові слова: право власності, адміністративні правопорушення, профілактика адміністративних правопорушень у сфері власності, суб’єкти профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності.

И. О. Лыченко, И. И. Комарницкая

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В СФЕРЕ СОБСТВЕННОСТИ

В статье проведен анализ системы факторов, влияющих на совершение административных правонарушений в сфере собственности, предлагается их объединить в группы социально-экономических, социально-психологических, культурно-воспитательных, организационно-правовых угроз, касающихся владения, пользования и распоряжения имуществом. Особое внимание посвящено обоснованию путей повышения эффективности профилактики административных правонарушений в сфере собственности. Отмечено, что повышение эффективности противодействия пра-

вонарушенням в сфері власності пов'язано з реформуванням правоохоронної системи, привлеченням громадськості до профілактичної роботи.

Ключевые слова: право собственности, административные правонарушения, профілактика административных правонарушений в сфері власності, субъекты профілактики административных правонарушений в сфері власності.

I. O. Lychenko, I. I. Komarnytska

WAYS TO INCREASE EFFICIENCY PREVENTION OF ADMINISTRATIVE OFFENCES IN THE PROPERTY FIELD

The article is devoted to the comprehensive analysis of the factors affecting committing administrative violations in the property field, to combine them into groups of socio-economic, socio-psychological, cultural, educational, organizational and legal threats on the order of possession, use and disposition of property. Special attention is devoted to the substantiation of ways to improve the prevention of administrative offenses in the property field. Emphasized that efficiency in combating administrative offenses in the property field associated with the reform of law enforcement, public participation for preventive work.

Key words: ownership, administrative offenses, prevention of administrative offences in the property field, subjects of prevention of administrative offenses in the property field.

Постановка проблеми. Ринкова економіка та лібералізація взаємин держави та індивіда не лише стимулює розвиток активності людини у господарській, соціальній та правоохоронній сферах, але й зумовлює виникнення низки загроз щодо реалізації прав та законних інтересів у цих сферах, створює ґрунт для виникнення різноманітних форм протиправної діяльності. Правильне визначення переліку та рівня впливу негативних соціальних явищ та процесів, які становлять загрозу правам та законним інтересам у сфері власності, є важливою передумовою обрання ефективних інструментів протидії.

Розробка шляхів удосконалення профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності повинна ґрунтуватися на результатах оцінки рівня захищеності правових можливостей громадян щодо володіння, користування та розпорядження майном в Україні, аналізі значення та взаємообумовленості соціально-економічних, соціально-психологічних, культурно-виховних, організаційних та правових загроз щодо законної реалізації майнових прав людини в державі. Здатність держави вчасно реагувати на ці загрози та забезпечувати профілактику протиправної діяльності щодо права власності є індикатором захищеності правових можливостей у сфері власності.

Аналіз дослідження проблеми. Попри теоретичну та практичну значущість пошуку шляхів удосконалення профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності в науці адміністративного права ці питання не знайшли достатнього відображення. Окремі теоретичні аспекти проблеми профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності були предметом дослідження праць Д. Бахраха, К. Бугайчука, І. Голосніченка, В. Галунька, Т. Зарубицької, В. Колпакова, О. Ключова, О. Кузьменко, Д. Лук'янця, О. Остапенка, З. Рахліна, В. Резвих, А. Трофімчук. Комплексного дослідження потребують сучасні проблеми профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності та шляхи їхнього подолання.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні основних чинників, які впливають на вчинення адміністративних правопорушень у сфері власності, визначенні шляхів підвищення ефективності профілактики цих проступків.

Виклад основного матеріалу. Оцінка стану захищеності права власності в Україні відповідно до даних міжнародних рейтингів засвідчує існування багатьох проблем. Сучасна система превентивних засобів захисту правових можливостей щодо володіння, користування та роз-

порядження майном не здатна забезпечити ефективну протидію незаконній діяльності щодо права власності.

У рейтингу захисту права власності, оприлюдненому Американською організацією “Спілка із захисту прав власності” (Property Rights Alliance), у 2014 році Україна зайняла 110 місце зі 130 країн, що оцінювалися при його формуванні. При цьому враховувалося правове й політичне середовище, захист власності, інтелектуальної власності [1, с. 32–34]. Відповідно до оприлюднених у 2014 р. даних Україна перебуває за інтегрованим показником захисту права власності серед країн Африки, Латинської Америки і окремих країн Азії: Ефіопія, Аргентина, Камерун, Пакистан [2].

Як зазначалося в аналітичній записці “Перспективи забезпечення прав власності як підґрунтя для розвитку підприємницької діяльності в Україні” Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, наша держава у питаннях захисту прав власності належить до категорії країн, що мають наднизькі показники захищеності будь-якої власності (20 % країн світу, переважно найбідніших). Це стосується, насамперед, речових прав громадян та потенційних інвесторів, резидентів і нерезидентів у країні. Стан захисту права власності у країні не наблизився навіть до середньосвітових значень, зокрема Індекс захисту прав власності в Індексі економічної свободи (за дослідженнями The Heritage Foundation & The Wall Street Journal) практично протягом усіх років незалежності складає значення, що ледь не вдвічі нижче від середніх значень серед 183 країн світу [2, 3].

Багато неурядових організацій та міжнародних фондів досліджували проблеми захисту права власності в Україні та причини їх виникнення. Ними неодноразово наголошувалося, що багато з цих проблем можна подолати профілактичними засобами захисту права власності. Наприклад, моніторинг цих проблем та їхніх причин свого часу проводив Центр громадської адвокатури та партнерських організацій, що є незалежною неурядовою організацією, яка об’єднує науковців, практиків у впровадженні правових та інформаційних ініціатив у різних сферах захисту прав людини, розвитку місцевого самоврядування та інших демократичних інститутів.

Звіт за результатами їхньої діяльності засвідчив, що діяльність суб’єктів захисту права власності не обмежується лише профілактикою правопорушень, визначених главою 6 КУпАП. Ними було відзначено широкий перелік інших порушень, щодо яких доцільно проводити профілактичні заходи. Зокрема, серед таких порушень відзначено створення перешкод у користуванні майном територіальної громади та неефективне непрозоре управління об’єктами права державної власності, порушення права власності на отримані доходи громадян (заробітна плата, пенсії тощо) у зв’язку з порушенням строків виплати, невиконанням рішення судів щодо примусового стягнення несплаченої заробітної плати, пенсії тощо, позбавлення права власності малолітніх на об’єкти нерухомого майна внаслідок незаконних дій батьків, органів опіки і піклування, покупців такого майна, нотаріусів, створення перешкод у користуванні майном та багато інших [4]. Правопорушення, визначені у цьому переліку, виходять за рамки глави 6 КУпАП та засвідчують нагальну потребу переглянути зміст цієї глави, розширити перелік деліктів у сфері власності, щодо яких встановлене адміністративне покарання.

Існують проблеми і щодо захисту інтелектуальної власності. У 2014 році у рейтингу захисту права інтелектуальної власності Україна посіла 95 позицію зі 130 країн. У рейтингу за рівнем захисту від піратства – 97 місце [5, с. 32–34]. У науковій літературі причинами низьких стандартів захисту інтелектуальної власності в Україні визнають брак кваліфікованих фахівців у цій сфері, низький рівень правової культури в країні, відсутність належних знань та інформації щодо захисту інтелектуальної власності [6, с. 32–33].

Профілактика адміністративних правопорушень у сфері власності є одним із найефективніших способів захисту правових можливостей щодо володіння, користування та розпорядження майном. Удосконалення профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності неможливе без істотного реформування правоохоронної системи, налагодження тісних взаємозв’язків з органами місцевого самоврядування, громадськими формуваннями та громадянами. Переосмислення ролі держави у протидії адміністративним правопорушенням у сфері власності та підходів щодо доцільного впливу на правопорушника пов’язане зі зміщенням пріоритетів від

реалізації заходів покарання на користь соціального захисту та ранньої профілактики адміністративних деліктів щодо майнових прав.

Потребує з'ясування та проведення глибокого аналізу система чинників, які впливають на вчинення таких правопорушень, та є їхніми причинами. Активізація зусиль щодо їхнього своєчасного виявлення та нейтралізації, усунення пов'язаних з цим проблем є першочерговим завданням усіх суб'єктів адміністративно-правового захисту права власності, важливою запорукою підвищення ефективності профілактики правопорушень щодо володіння, користування та розпорядження майном.

Детермінація протиправної діяльності неодноразово ставала предметом дослідження багатьох учених. У науковій літературі існує спроба поділу чинників, які обумовлюють протиправну поведінку, на об'єктивні та суб'єктивні. До першої групи зараховують чинники, що не залежать від волі та свідомості людини: екологічні особливості, економічні фактори, біологічні особливості людини. Другу групу охоплюють соціальні характеристики буття особи: спосіб життя, моральні, політичні погляди, правова культура, правова свідомість тощо. Цю систему чинників учені об'єднали в чотири групи: недоліки економічного, соціального характеру, організаційно-управлінські упущення та недоліки правового регулювання.

Серед причин вчинення правопорушень дослідники називають кризу соціокультурного середовища, сім'ї як інституту соціалізації, послаблення соціальної захищеності, неможливість задовольнити потреби чесним шляхом, економічні катаклізми, кризу моральних устоїв, посилення впливу асоціальних і антисоціальних структур; негативного впливу засобів масової інформації та інше [7, с. 181].

Враховуючи наявні у науковій літературі підходи щодо детермінації адміністративної деліктності, слід встановити основні групи чинників, які впливають на вчинення адміністративних правопорушень у сфері власності.

Їх доцільно об'єднати у групи соціально-економічних, соціально-психологічних, культурно-виховних, організаційно-правових загроз щодо порядку володіння, користування та розпорядження майном.

Група соціально-економічних чинників, які впливають на вчинення адміністративних правопорушень у сфері власності, охоплює комплекс явищ економічного характеру, що здатні детермінувати протиправну поведінку індивідів. До неї належать зубожіння населення; відсутність цивілізованих ринкових відносин; розвиток тіньової економіки; зростання в суспільстві соціальної напруги, рівня безробіття, зокрема серед молоді [8].

Дослідження показали, що дрібне викрадення чужого майна, як правило, вчиняють безробітні особи, які не мають належної освіти. Основним мотивом таких проступків є потреба матеріального (фінансового) забезпечення. Переважно, це молоді люди. Наприклад, соціальний портрет кишенькових крадіїв практично однаковий. Це безробітні, молоді люди віком від 17 до 39 років. Часто такі проступки вчиняють особи, які перебувають у шлюбі (84,2 % – чоловіки; 87 % – жінки) та потребують фінансової допомоги щодо утримання сім'ї [9].

Подолання цих загроз повинно супроводжуватися проведенням соціально-економічної політики, спрямованої на підвищення рівня матеріального добробуту населення, створенням програм пільгового кредитування молоді та молодих сімей, створенням робочих місць для випускників вищих навчальних закладів, технікумів, училищ. Особливої уваги заслуговує потреба матеріальної підтримки, сприяння сільській молоді та дітям з малозабезпечених сімей в отриманні якісної освіти за рахунок державної фінансової допомоги чи пільгового кредитування, сприяння в організації навчання та працевлаштування осіб, які були позбавлені батьківського піклування, після досягнення повноліття. Важливим чинником є реформування системи ресоціалізації осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі.

Підвищення ефективності протидії правопорушенням у сфері власності повинно супроводжуватися підвищенням стандартів соціального та матеріального забезпечення працівників правоохоронних органів та інших суб'єктів владних повноважень щодо захисту права власності.

Однак не доцільно стверджувати, що адміністративні правопорушення у сфері власності вчиняють лише особи, які перебувають у складній фінансовій ситуації чи є економічно незахищеними державою. Дослідження ДСО при МВС України та представників великих мереж супермаркетів свідчать, що адміністративні правопорушення у вигляді дрібного викрадення чужого майна вчиняють й цілком забезпечені особи. Як правило, це добре одягнені люди, дуже привітні, охоче йдуть на контакт, розмовляють з касирами та охоронцями, таким чином відволікаючи увагу. Деякі крадії ховають товар під одяг або в рукави. Професійні викрадачі часто імітують вагітність, укладаючи “в живіт” усе, що їм сподобалось. Є покупці, які споживають продукти харчування просто в торговому залі, не оплативши товар на касі. Власники торговельних мереж застосовують низку заходів, спрямованих на захист від крадіїв: спеціальне устаткування на вході до магазину і внутрішня охорона, відеоспостереження, залучення працівників ДСО при МВС України [10]. Однак проблема таких проступків є набагато глибшою та потребує виявлення та аналізу соціально-психологічних чинників, які обумовлюють вчинення таких правопорушень у сфері власності, з метою визначення способів протидії.

Девіантна поведінка осіб, які вчиняють такі правопорушення, є своєрідним відхиленням від поведінкової норми, що характеризується масовістю, стійкістю і поширенням. Дослідження клініко-соціальних характеристик осіб, які вчинили крадіжки, показало, що для них характерні: а) низькі показники соціальної адаптації; б) поєднання виражених психопатологічних розладів з антисоціальними особистісними установками в молодому віці; в) висока рецидивність правопорушень; г) висока частота психічної патології [11, с. 24].

Ці правопорушення вчиняються чотирма групами осіб. Першою групою є особи, які керуються споживацькою мотивацією та викрадають товар для власного споживання в невеликих обсягах, користуючись обставинами, що сприяють вчиненню таких проступків (відключенням електроенергії, відсутністю адміністраторів та відеоспостереження в окремих залах супермаркету, штрих-коду на товарах). Другою групою є особи, які страждають на психічні розлади, kleптоманію, алкогольну або наркотичну залежність, особи з асоціальною поведінкою. Третя група – це соціально незахищені особи. Четверту групу становлять правопорушники, які перетворили дрібне викрадення чужого майна в професійне заняття та джерело заробітку.

Для першої групи осіб є характерною рецептивно орієнтована поведінка або поведінка, орієнтована на експлуатацію. Тобто особистість шукає задоволення своїх потреб поза собою. Вона не здатна до створення, бажає все одержувати в готовому вигляді. С. Грабовська стверджує, що така особа вважає, що нічого не можна створити самостійно, залежить від навколишнього світу. Ця особа намагається здобути собі те, що їй потрібно, силою або хитрістю. Її життєве гасло “крадений плід – найсолодший” [12, с. 420]. Чинники, які обумовлюють таку девіацію, можуть бути індивідуальними чи соціальними, обумовленими психобіологічними, виховними передумовами, несприятливими особливостями взаємодії індивіда у сім’ї, колективі. Таку поведінку можуть провокувати дефекти індивідуальної правосвідомості (соціально-правовий інфантилізм, правова непоінформованість, соціально-правова дезінформованість, правовий нігілізм (негативізм), соціально-правовий цинізм, соціально-правова безкультурність) [13, с. 316].

Друга група осіб вчиняє адміністративні правопорушення у сфері власності через певні стійкі психологічні розлади. Вони можуть бути спровокованими чи супроводжуватися вживанням наркотиків чи алкоголю, призводять до асоціальної поведінки. Наркотизм та алкоголізм є “фоновими” явищами протиправної поведінки. Вони спричиняють негативні зміни у психосоматиці та поведінці особи. Психічними розладами, які провокують крадіжки, є синдром залежної поведінки, kleптоманія тощо.

Заслуговує на увагу аналіз девіантної поведінки осіб, які вчиняють дрібне викрадення чужого майна, з позицій судової психіатрії. Свого часу цьому питанню була присвячена дисертаційна робота російського науковця О. Леонової. Вона стверджує, що дуже часто діяльність правопорушника обумовлена існуванням так званих “залежних розладів”. Деліквентна поведінка цих осіб спрямована на досягнення емоційно комфортного стану, є засобом емоційної розрядки, супроводжується періодичною нездатністю протистояти імпульсам до специфічного виду поведінки;

наростанням відчуття напруги, що передує початку обраного типу поведінки; задоволенням або полегшенням при його здійсненні. У цей тип увійшли правопорушення з ознакою спотворення поведінкової активності, де викрадачів цікавив не об'єкт, а процес розкрадання, що вступає в протиріччя з юридичною дефініцією крадіжки. У генезі цієї поведінки роль психічного розладу знаходиться в тісному взаємозв'язку з “каталізуючою” або “фіксуєчою” роллю соціально-психологічних чинників [11, с. 24].

Третя група осіб вчиняє викрадення майна через соціальну невлаштованість життя, нездатність пристосуватися до різкої зміни умов життя, таких як: втрата житла, роботи, розлучення, звільнення з місць позбавлення волі. Проблема цієї групи полягає в тому, що первинна соціальна обумовленість протиправної діяльності за умови відсутності належної реакції соціальних служб та правоохоронних органів може сприяти деформації соціальних установок та формуванню ознак правового нігілізму в таких осіб.

Хвиля таких крадіжок у 2014–2015 році була зумовлена подіями в Донецькій і Луганській областях. Через втрату роботи, місця проживання та соціальні проблеми переселенці неодноразово вдавалися до протиправної поведінки [14].

В останньої групи осіб порушена система етичної орієнтації, з'являються негативні якості особистості: жадібність, прагнення до наживи, нечесність [14]. Вони не мислять іншого способу життя.

Підвищення ефективності протидії правопорушенням у сфері власності, які обумовлені соціально-психологічними чинниками, повинно супроводжуватися переглядом способів соціально-психологічного впливу державних та громадських інституцій на правопорушників.

Пріоритетним напрямом державної правової політики повинно стати підвищення значення профілактичного впливу права через розширення правового забезпечення попередження правопорушень, використання з цією метою потенціалу норм цивільного, адміністративного, трудового, сімейного права, доповнення нормами профілактичного характеру Закону України “Про освіту”.

В Україні необхідно сформуванню стратегію підвищення ефективності профілактичного впливу на правопорушників за рахунок розробки науково обґрунтованих програм виявлення та психологічного аналізу кримінологічних характеристик осіб, встановлення причин дисонансу їхніх соціальних цінностей та ефективної методики їх подолання, раннього встановлення фактів уживання наркотиків чи алкоголю, що призводять до асоціальної поведінки. У кожному конкретному випадку методика подолання девіантної поведінки повинна визначатися особливостями групи осіб з соціально-психологічними розладами. Вона повинна бути спрямована на підвищення соціально-психологічної адаптивності, корекцію рівня розвитку моральної свідомості, моральної нормативності поведінки правопорушників, виявлення ролі соціальних чинників, зокрема і впливу соціального середовища, визначення індивідуальної стратегії подолання поведінки деліктної спрямованості. Реалізація індивідуальної стратегії подолання поведінки деліктної спрямованості повинна здійснюватися із залученням органів держави, місцевого самоврядування, громадських формувань, освітніх та виховних установ.

Потребує розроблення правове регулювання та методика здійснення процедури співбесіди працівників соціальних служб та правоохоронних органів у неблагополучних сім'ях з профілактичною метою. Важливим залишається покращення виховної роботи серед молоді, залучення її до культурних, спортивних та соціальних проєктів. Ця діяльність пов'язана з обов'язковим введенням у вищих навчальних закладах інституту кураторства, розширенням можливостей навчальних закладів у соціально-гуманітарній сфері тощо.

Сукупність культурно-виховних чинників, які обумовлюють вчинення правопорушень у сфері власності, тісно пов'язана з недоліками роботи органів публічної влади та освітніх закладів у середовищі молоді.

Неповнолітні через свої вікові та психологічні особливості потребують постійного нагляду та корекції соціальних та ціннісних установок.

Важливим завданням органів публічної влади є мінімізація впливу наркоманії, алкоголізму на молоді та підлітків, усунення причин, які сприяють втягненню їх у протиправну діяльність.

Зважаючи на те, що опитування серед молоді показує існування значної кількості неповнолітніх, які не відносять законслухняність до важливих чеснот людини [15, с. 46], основним завданням у цій сфері залишається пропагування поваги до закону та подолання правового нігілізму.

Досягнення цього стане можливим завдяки вдосконаленню підготовки та методики роботи з неповнолітніми правопорушниками працівників соціальних служб та міліції, розширення мережі освітніх, виховних, спортивних закладів та якості їхньої роботи, посилення державного інформаційного контролю за виготовленням та реалізацією інформаційної продукції для неповнолітніх.

Слід погодитися, що важливою проблемою є доступність інформаційної продукції (сайтів у мережі Інтернет, комп'ютерних ігор тощо), яка пропагує незаконний спосіб життя, жорстокість чи аморальну поведінку. Слушною є думка про нагальну потребу підтримки створення виховних інтерактивних інтернет-ресурсів, комп'ютерних ігор, соціальної реклами, пропаганди здорового способу життя, підвищення ролі спортивних змагань у житті неповнолітніх [16, с. 8].

Усунення організаційно-правових чинників, які обумовлюють вчинення правопорушень у сфері власності, пов'язана з реформою державних органів, наділених компетенцією щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, налагодженням шляхів консолідації їхніх зусиль, створенням спільної інформаційно-аналітичної основи діяльності цих суб'єктів.

Деякі труднощі викликає існування широкого кола суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності (органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, приватні, благодійні фонди, громадські організації). Зокрема, повноваженнями у цій сфері наділені спеціально уповноважені органи виконавчої влади в галузях водного господарства, геології та використання надр, органи рибохорони, органи лісового господарства, мисливського господарства, органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі екології та природних ресурсів України, міліція, органи місцевого самоврядування та інші.

Наявність великої кількості суб'єктів, між якими не налагоджено належного зв'язку щодо планів профілактичної роботи, методів її здійснення, сфери їх реалізації та аналізу результатів здійснення, призводить до того, що профілактичні заходи не досягають потрібної мети, дублюють вже наявні, не зачіпають важливі сфери соціального життя громадян, проблеми, що призводять до деліктної поведінки окремих осіб.

Відсутність належного контролю за якістю профілактичної роботи державних органів, її відповідності чинному законодавству, неналежний рівень підготовки співробітників призводить до того, що окремі суб'єкти профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності не виконують свої обов'язки належним чином, є пасивними щодо організації та проведення профілактичних заходів, не мотивовані щодо покращення профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності та підвищення результативності їхньої роботи.

Усунення цих проблем потребує внесення змін до чинного законодавства щодо реформування системи державних органів у сфері профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності (скорочення чисельності в поєднанні з чітким розподілом повноважень щодо здійснення соціальної, спеціальної, загальної, групової та індивідуальної, ранньої, безпосередньої профілактики правопорушень щодо володіння, користування та розпорядження майном і контролем за її здійсненням), розвитку інформаційно-аналітичної основи їхньої діяльності.

Удосконалення профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності пов'язане з усуненням недоліків чинного законодавства, які є своєрідними чинниками, що впливають на деліктну поведінку.

О. Остапенко слушно зазначав, що правова регламентація профілактики адміністративних деліктів роз'єднана, не скоординована, поверхнева [17, с. 40].

Досі в Україні відсутній комплексний нормативно-правовий акт, в положеннях якого знайшли б свою деталізацію заходи загальної та індивідуальної профілактики правопорушень, функції органів і організацій у сфері профілактики правопорушень, особливості правового захисту особи, стосовно якої здійснюється профілактика правопорушень з порушенням чинного

законодавства, положення щодо забезпечення нагляду за виконанням законодавства щодо профілактики деліктів.

В адміністративно-правовій літературі неодноразово висловлювалися пропозиції щодо прийняття такого нормативно-правового акту. В. Комаров пропонував прийняття Закону України “Про профілактику правопорушень в Україні” як єдиного нормативного акту, який регулював би профілактику правопорушень [18, с. 210–211].

Було розроблено низку проектів законодавчих актів, які могли би бути комплексною нормативно-правовою основою профілактики адміністративних правопорушень. До них належать проекти законів “Про профілактику злочинності”, “Про соціальну профілактику правопорушень в Україні”.

У цих проектах Законів досить вдало було визначено форми та заходи загальної та індивідуальної профілактики правопорушень, розподіл функцій органів та організацій, що здійснюють профілактику, зверталася увага на специфіку об’єктів вікомологічної профілактики та необхідність застосування спеціальних заходів щодо протидії пов’язаним з цим правопорушенням.

У проекті Закону України “Про соціальну профілактику правопорушень в Україні” вперше визначено вичерпний перелік заходів загальної соціальної профілактики правопорушень (профілактична перевірка; профілактичний припис; повідомлення про невиконання профілактичного припису; роз’яснення положень законодавства України з питань соціальної профілактики правопорушень; роз’яснення положень законодавства України з питань соціальної профілактики правопорушень; інформування населення про стан злочинності, засоби та методи їх захисту від злочинних посягань; правова пропаганда чинного законодавства серед населення, на підприємствах, організаціях, установах незалежно від форм власності з питань недопущення правопорушень та відповідальності за їх скоєння) та здійснено деталізацію цих заходів. Автори проекту закону “Про профілактику правопорушень” деталізували профілактичні функції підприємства, установи, організації, засобів масової інформації, визначили особливості відповідальності за порушення законодавства про профілактику правопорушень.

На жаль, у жодному із запропонованих проектів законів не деталізовано повноваження освітніх закладів щодо реалізації навчально-виховного потенціалу профілактики адміністративним правопорушенням.

Окрім деталізації таких положень у комплексному законодавчому акті, зміст якого б регламентував здійснення профілактики адміністративних правопорушень, відповідними положеннями слід доповнити Закон України “Про освіту”. На жаль, у Законі України “Про освіту” відповідних положень немає. У зв’язку з цим пропонуємо закріпити в ст. 56 цього Закону обов’язок педагогічних та науково-педагогічних працівників пропагувати серед студентської та учнівської молоді повагу до закону, сприяти формуванню правової обізнаності та правової культури, виховувати повагу до прав та законних інтересів людини; при виявленні причин та умов, які сприяють вчиненню правопорушень серед студентської та учнівської молоді, повідомляти керівників навчальних закладів, органи і служби у справах дітей, спеціальні установи та заклади, які здійснюють їхній соціальний захист і профілактику правопорушень серед неповнолітніх.

Посилення профілактичного впливу на осіб, які через свій соціальний статус найчастіше вчиняють правопорушення у сфері власності, можливе завдяки внесенню відповідних змін до Закону України “Про зайнятість населення”. Державні гарантії щодо забезпечення зайнятості соціально неадаптованих категорій осіб є важливим чинником зниження соціальної напруги в суспільстві та профілактики правопорушень, спрямованих на заволодіння чужим майном. Метою державної політики у сфері зайнятості населення повинно стати посилення соціального та правового захисту таких осіб і створення умов для забезпечення їхньої зайнятості. Такими особами є звільнені з місць позбавлення волі, ті, які були позбавлені батьківського піклування після досягнення ними повноліття, та особи, які за висновками державної служби зайнятості чи соціальних служб опинилися в скрутній життєвій ситуації.

Способом досягнення цієї мети може стати забезпечення державою права на одноразове отримання ваучера для підтримання конкурентоспроможності шляхом перепідготовки, спеціалізації,

підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності тощо. Такі пропозиції потребують внесення доповнень до статей 15, 30 Закону України “Про зайнятість населення” та низки інших нормативно-правових актів.

Висновки. Підвищення ефективності протидії правопорушенням у сфері власності пов’язано з підвищенням рівня матеріального добробуту населення, створенням програм пільгового кредитування молоді та молодих сімей, створенням робочих місць для випускників вищих навчальних закладів, технікумів, училищ, сприянням в організації навчання та працевлаштування осіб, які були позбавлені батьківського піклування, після досягнення повноліття, ресоціалізацією осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі. В Україні необхідно сформувавши стратегію підвищення ефективності профілактичного впливу на правопорушників завдяки розробці науково обґрунтованих програм виявлення та психологічного аналізу характеристик осіб, схильних до вчинення правопорушень у сфері власності, встановлення причин дисонансу їх соціальних цінностей та ефективної методики їх подолання, раннього встановлення фактів вживанням наркотиків чи алкоголю, що призводять до асоціальної поведінки. Підвищення ефективності протидії правопорушенням у сфері власності також пов’язане з реформуванням правоохоронної системи, залученням громадськості до профілактичної роботи, стимулюванням громадської ініціативи у зв’язку з цим.

1. Немировська О. Функціонування корпоративного капіталу в економіці України / О. Немировська // *Економіст*. – 2014. – № 9. – С. 32–34. 2. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України “Перспективи забезпечення прав власності як підґрунтя для розвитку підприємницької діяльності в Україні” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://s3.amazonaws.com/ATR/ipri2014_analysis.pdf3. *Index of Economic Freedom. Promoting Economic Opportunity & Prosperity / The Heritage Foundation & The Wall Street Journal, 2014* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year>. Багній М. Непорушне право власності: українські реалії / Багній М., Коваль О., Тарасенко Л., Яцків Т. – Львів : Центр громадської адвокатури, Міжнародний фонд “Відродження”, 2012. – 275 с. 4. *Human Development Report 2014* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en>. 5. Греков І. П. Захист інтелектуальної власності як основа конкурентоздатності національної економіки / І. П. Греков // *Управління правами інтелектуальної власності : матеріали науково-практичної конференції, 21 квітня 2011 р.* – Суми : СумДУ, 2011. – С. 31–33. 6. *Соціологія молодіжної культури* / под ред. В. Т. Лисовського. – М.: Інститут молодіжної культури, 1995. – Кн. 2. – 1995. – 228 с. 7. Шанскова Т. І. Аналіз причин правопорушень неповнолітніх як підґрунтя соціально-педагогічної роботи з молоддю щодо профілактики злочинності / Т. І. Шанскова // *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. – 2006. – Вип. 30. – С. 50–53. 8. *Одним свято, іншим – важкі кримінальні трудові*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/article/752961?annId=752962×tamp=1339685623000> 9. *Масово крадуть із магазинів не знедолені громадяни, а цілком поважні люди* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dso.gov.ua/ru/novosti/masovo-kradut-z-magazinv-ne-znedolen-gromadyani-a-czlkom-rovazhn-lyudi>. 10. Леонова О. В. *Психические расстройства у лиц, совершивших кражи: судебно-психиатрический аспект: автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 14.00.18 “Психиатрия”* / О. В. Леонова. – Москва, 2005. – 24 с. 11. Грабовська С. Споживацька мотивація: психологічний ракурс / С. Грабовська, О. Левкова // *Вісник Львівського університету. Серія “Філософські науки”*. – 2003. – Вип. 5. – С. 416–422. 12. Попович О. В. *Соціально-психологічна характеристика особистості злочинця* / О. В. Попович // *Часопис Київського університету права*. – 2012. – № 2. – С. 313–317. 13. *Переселенці з Донбасу обкрадали сувенірні крамниці на Прикарпатті* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.blitz.if.ua/news/pereselenci-z-donbasu-obkradaly-suvenirni-kramnyci-na-prukarpatti.html>. 14. Крестовська Н. М. *Перспективи ювенальної юстиції в Україні* / Н. М. Крестовська // *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. – 2002. – № 1. – С. 27–31. 15. Корнієнко В. В. *Деякі причини протиправної поведінки неповнолітніх та заходи щодо їх усунення* / В. В. Корнієнко // *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. – 2008. – № 3. – С. 3–11. 16. Остапенко О. І. *Профілактика*

адміністративних правопорушень (адміністративно-правовий аспект) / О. І. Остапенко. – Львів: Львів. ін-т внутр. справ при Укр. акад. внутр. справ, 2001. – 103 с. 17. Комаров В. А. Діяльність центрів зв'язків з громадськістю ОВС України щодо зміцнення правопорядку та профілактики правопорушень: організаційно правові питання: [монографія] / В. А. Комаров. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. – 287 с.

REFERENCES

1. Nemyrovs'ka O. Funktsionuvannya korporatyvnoho kapitalu v ekonomitsi [The functioning of corporate capital in the economy of Ukraine] *Ekonomist*, 2014. vol 9, pp. 32–34.
2. Analitichna zapyska Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' pry Prezydentovi Ukrayiny "Perspektyvy zabezpechennya prav vlasnosti yak pidgruntia dlya rozvytku pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti v Ukrayini" [A snapshot of the National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine "Prospects of property rights as the basis for the development of business in Ukraine"]. Available at: https://s3.amazonaws.com/ATR/ipri2014_analysis.pdf
3. Index of Economic Freedom. Promoting Economic Opportunity & Prosperity / The Heritage Foundation & The Wall Street Journal, 2014. Available at: <http://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year>.
4. Bahniy M. Neporushne pravo vlasnosti : ukrayins'ki realiyi [Inviolable ownership: Ukrainian realities], L'viv, 2012. 275 p.
5. Human Development Report 2014. Available at: <http://hdr.undp.org/en>.
6. Hrekov I. P. Zakhyst intelektual'noyi vlasnosti yak osnova konkurentozdatnosti natsional'noyi ekonomiky [Protection of intellectual property as a basis for the competitiveness of the national economy]. *Materialy naukovopraktychnoyi konferentsiyi "Upravlinnya pravamy intelektual'noyi vlasnosti"* [Proc. of the conference "Management of intellectual property"]. Sumy, 2011, pp. 31–33.
7. Sotsiologiya molodezhi: v 3 kn. [Sociology of Youth: 3 Vol.], Moscow, 1995. 228 p. (In Russian).
8. Shanskova T. I. Analiz prychn pravoporushen' nepovnitnikh yak pidhruntia sotsial'no-pedahohichnoyi roboty z moloddyu shchodo profilaktyky zlochynnosti [Analysis of the causes of juvenile delinquency as the basis of social and educational work with young people on the prevention of crime]. *Visn. Zhytomyr. derzh. un-tu im. I. Franka*, 2006. vol 30, pp. 50–53.
9. Odnym svyato, inshym – vazhki kryminal'ni trudodni [One holiday, others – serious criminal workday]. Available at: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/article/752961?annId=752962×tamp=1339685623000>
10. Masovo kradut' iz mahazyniv ne znedoleni hromadyany, a tsilkom povazhni lyudy [Mass steal from stores not disadvantaged citizens, but quite respectable people]. Available at: <https://www.dso.gov.ua/ru/novosti/masovo-kradut-z-magaziniv-ne-znedoleni-gromadyani-a-czlkom-povazhn-lyudi>.
11. Leonova O. V. Psikhicheskie rasstroistva u lits, sovershivshikh krazhi : sudebno-psikhiatricheskii aspekt [Mental disorders in persons who have committed theft: Forensic psychiatric aspects]. Moskva, 2005. 24 p. (In Russian).
12. Hrabovs'ka S. Spozhyvats'ka motyvatsiya: psykholohichnyy rakurs [Consumer motivation: psychological perspective]. *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya "Filosofs'ki nauky"*, 2003, Vol. 5, pp. 416–422.
13. Popovych O. V. Sotsial'no-psykholohichna kharakterystyka osobystosti zlochyntsy [Socio-psychological characteristics of offender]. *Chasopys Kyivs'koho universytetu prava*, 2012, Vol. 2, pp. 313–417.
14. Pereselentsi z Donbasu obkradaly suvenirni kramnytsi na Prykarpatti [Settlers from the Donbas souvenir shops robbed in the Carpathian region]. Available at: <http://www.blitz.if.ua/news/pereselenci-z-donbasu-obkradaly-suvirnii-kramnytsi-na-prykarpatti.html>
15. Krestovs'ka N. M. Perspektivy yuvenal'noyi yustytisyi v Ukrayini [Prospects for juvenile justice in Ukraine]. *Visnyk Odes'koho instytutu vnutrishnykh sprav*, 2002, Vol. 1, pp. 27–31.
16. Korniyenko V. V. Deyaki prychny protypravnoyi povedinky nepovnitnikh ta zakhody shchodo yikh usunennya [Some causes of wrongful conduct minors and measures to address them]. *Naukovyy visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnut-rishnykh sprav. Seriya yurydychna*, 2008, Vol. 3, pp. 3–11.
17. Ostapenko O. I. Profilaktyka administratyvnykh pravoporushen' (administratyvno-pravovyy aspekt) [Prevention of administrative offenses (the administrative and legal aspects)], L'viv, 2001. 103 p.
18. Komarov V. A. Diyal'nist' tsentriv zv'yazkiv z hromads'kistyuu OVS Ukrayiny shchodo zmitsnennya pravoporyadku ta profilaktyky pravoporushen': orhanizatsiyno pravovi pytannya [Activity centers of public ATS Ukraine to strengthen law enforcement and crime prevention, organizational and legal issues], Luhans'k, 2007. 287 p.